

PAGYVENUSIŲ IR VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ, GAUNANČIŲ PASLAUGAS NAMUOSE, PROBLEMAS, SUSIJUSIOS SU SLAUGOS POREIKIAIS

Emilija Buračaitė, Rita Urbanavičė, Natalija Istomina, Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų institutas

Raktažodžiai: pagyvenusio ir vyresnio amžiaus žmonės, paslaugos namuose, slaugos poreikiai.

Santrauka

Demografinio senėjimo pokyčiai Europoje didina pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių slaugos paslaugų namuose poreikį. Lietuvoje atliktų tyrimų, kuriuose analizuojami pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių, gaunančių paslaugas namuose, slaugos poreikiai, yra labai maži. Tyrimo tikslas – apžvelgti pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių, gaunančių paslaugas namuose, problemas, susijusias su slaugos poreikiais.

Metodai. Pasirinktas tyrimo tipas – tiriamoji literatūros apžvalga. Mokslinių publikacijų ieškota PubMed duomenų bazėje. Pritaikius visus atrankos kriterijus, rasti 765 straipsniai. Literatūros analizei atrinkti 8 moksliniai straipsniai. Rezultatai: bendravimas – vienas iš svarbiausių pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių poreikių. Sergantiems lėtinėmis ligomis svarbu, kad personalas, teikiantis slaugos paslaugas namuose, nepažeistų jų privatumo, orumo ir savarankiškumo – tai lemia pacientų pasitenkinimą gaunamomis slaugos paslaugomis namuose. Šias paslaugas teikiantys slaugytojai turi skatinti pagyvenusių ir vyresnio amžiaus asmenų savarankiškumą bei profesionaliai atlikti paslaugas. Analizuojant mokslines publikacijas, pastebėtas didelis tokių tyrimų poreikis, siekiant tobulinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą namuose pagyvenusiems ir vyresnio amžiaus žmonėms.

Ivadas

Pastaruoju metu stebima gyventojų senėjimo tendencija. Šiuo metu 20 proc. Europos Sąjungos (ES) gyventojų yra vyresni nei 65 metų. Prognozuojama, kad iki 2070 m. jų dalis pasieks 30 proc., tai yra kas trečias Europos gyventojas bus vyresnis nei 65 metų. Ši demografinė tendencija labai veikia kasdienį gyvenimą ir mūsų visuomenę [1].

Kartu su pasaulio gyventojų senėjimu ir senatve susijusios sveikatos problemos įgauna vis didesnę svarbą, o kai kurios, anksčiau buvusios mažiau reikšmingos, tampa vis svarbesnėmis. Viena iš jų – kokybiškos slaugos paslaugos namuose. Daugelis pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių nori gyventi savo namuose iki pat mirties, todėl ilgalaikė priežiūra, įskaitant slaugos paslaugas namuose, tapo svarbia politine problema ir esminiu nacionalinės ekonomikos komponentu [2].

Lietuvoje slaugos paslaugų poreikis didėja ne tik dėl spartaus visuomenės senėjimo, bet ir ilgėjančios vidutinės gyvenimo trukmės (VGT). Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos valstybėse, kasmet vis didesnę dalį gyventojų sudaro 65 metų ir vyresni žmonės. 2020 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 555,9 tūkst. 65 metų ir vyresnių žmonių, iš kurių 31 360 gaudavo slaugos paslaugas namuose [3].

Šių paslaugų poreikio didėjimą lemia demografiniai ir su jais susiję epidemiologiniai pokyčiai, emigracijos pasekmės, kintančios šeimos tradicijos ir visuomenės lūkesčiai. Siekiant patenkinti pasikeitusius gyventojų priežiūros poreikius ir sumažinti stacionariųjų paslaugų poreikį, būtina teikti dienos priežiūros paslaugas ir organizuoti jas asmenims namuose, laiku teikiant koordinuotas, nefragmentuotas sveikatos priežiūros ir socialinės pagalbos paslaugas, kurios skatintų asmens savarankiškumą ir leistų kuo ilgiau jį išlaikyti įprastinėje namų aplinkoje [4].

Remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. gruodžio 14 d. įsakymo Nr. V-1026 „Dėl ambulatorinių slaugos paslaugų namuose teikimo reikalavimų ir šių paslaugų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, slaugos poreikiai – tai „pagrindiniai fiziologiniai, psichikos sveikatos ir socialiniai paciento poreikiai, kuriems patenkinti reikia kitų pagalbos“. Slaugos paslaugos namuose teikiamos tik tokiems pacientams, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis (SP) arba specialusis nuolatinės

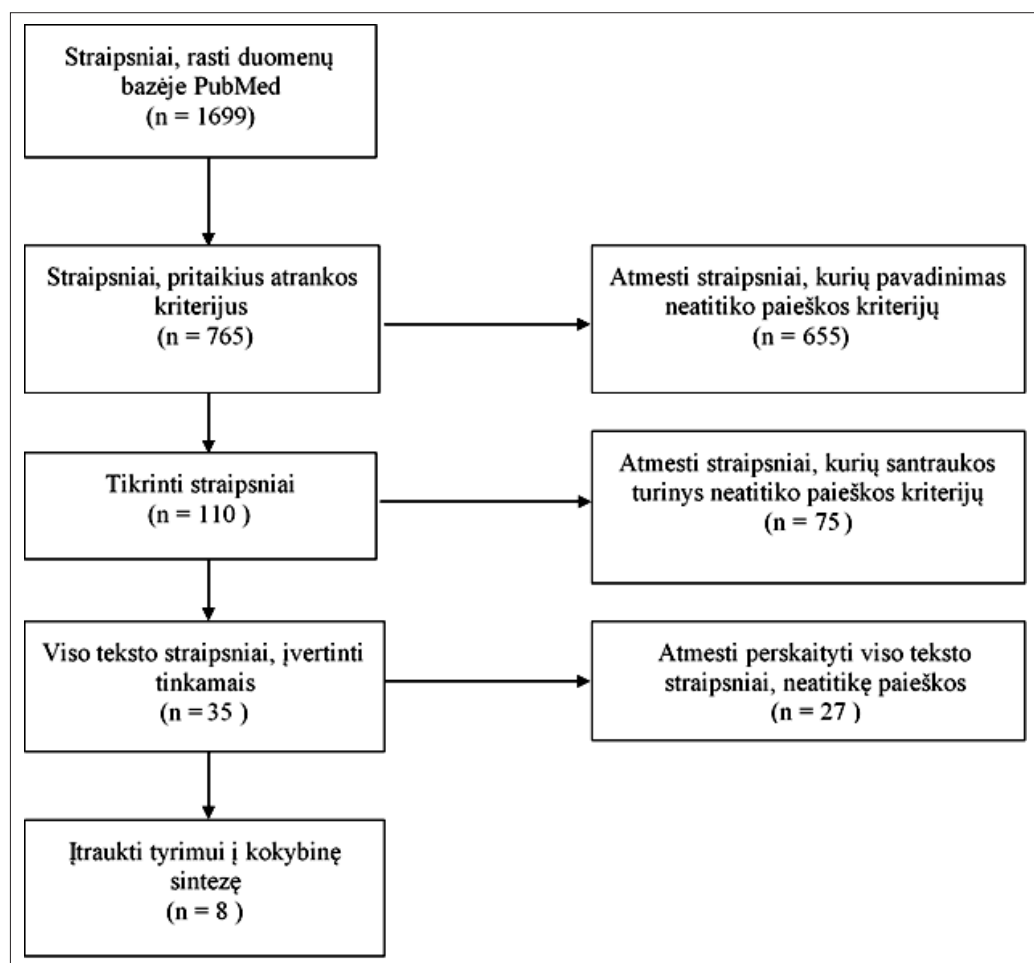
priežiūros (pagalbos) poreikis su dideliais specialiaisiais poreikiais. Šie poreikiai asmeniui pripažįstami esant kelioms sąlygoms: kai dėl somatinių ligų ir pažeidimų nustatytas bendras funkcinis sutrikimas, kai Bartelio indeksas yra nuo 20 iki 61 balo ir kurie kasdieniame gyvenime yra visiškai priklausomi arba beveik visiškai priklausomi nuo kitų žmonių pagalbos, kai asmenims atlikta tracheostoma ar gastrostoma ir būtinas gleivių išsiurbimas iš kvėpavimo takų [5-6].

Vyresnio amžiaus žmonių, kurių slaugos poreikiai nepatenkinti, skaičius labai didėja. Pasaulio sveikatos organizacija (2015) nurodo, kad daugumai Europos šalių sunku užtikrinti tinkamą senyvo amžiaus žmonių priežiūrą namuose. Šių poreikių tenkinimas tampa vienu iš neatidėliotinų visuomenės sveikatos prioritetų. Norint parengti veiksmingus sprendimus, kaip patenkinti kai kuriuos iš šių poreikių, pirmiausia svarbu suprasti ir laiku nustatyti pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių slaugos poreikius [7-8].

Tyrimo tikslas – apžvelgti pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių, gaunančių paslaugas namuose, problemas, susijusias su slaugos poreikiais.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimui atlikti pasirinktas metodas – tiriamoji literatūros apžvalga (angl. scoping review). Atliekant analizę siekta sužinoti, kaip pagyvenusieji ir vyresnio amžiaus žmonės, gaunantys paslaugas namuose, vertina slaugos poreikius. Analizuojant literatūros šaltinius, buvo naudota H. Arksey ir L. O'Malley (2005) aprašyta metodika. Naudojant šią metodiką, atsižvelgiama į pagrindinius etapus: 1) tyrimo klausimo pasirinkimas, kuris paprastai būna plataus pobūdžio, 2) atitinkamų tyrimų paieška, 3) tyrimų atranka remiantis pasirinktais kriterijais bei literatūra, 4) rezultatų rinkimas bei apibendrinimas [9].

1 pav. Analizuojamų publikacijų duomenų bazėse paieškos procesas

Literatūros apžvalgos klausimas. Kokios yra pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių, gaunančių paslaugas namuose, problemos, susijusios su slaugos poreikiais?

Mokslinės literatūros analizei buvo pasirinktos tokios paieškos sąvokos ir jų deriniai: pagyvenusieji žmonės IR paslaugos namuose IR slaugos poreikiai (angl. elderly people AND home services AND nursing needs). Straipsnių paieška buvo vykdoma PubMed duomenų bazėje.

Paieška atlikta nuo 2022 m. spalio 31 dienos iki 2022 m. lapkričio 20 dienos. Atrinktų straipsnių įtraukimo kriterijai: empiriniai tyrimai ir literatūros analizės, straipsniai, ne senesni nei 10 metų, publikuoti nuo 2012 m. sausio 1 d., moksliniai straipsniai anglų ir lietuvių kalbomis ir nemokamai prieinamas visas tekstas. Atmetimo kriterijai: daktaro disertacijos, magistro darbai ir kt., straipsniai, senesni nei 10 metų, publikuoti anksčiau nei 2012 m. sausio 1 d., santraukos, pristatymai ir kiti straipsniai, kurių viso teksto prieiga nebuvo galima.

Rasti 1699 įrašai, atitinkantys paieškos sąvokas. Pritaikius visus atrankos kriterijus, rasti 765 straipsniai. Netinkami straipsniai nebuvo įtraukti į literatūros sąrašą ir tolesnei analizei atrinkti 8 viso teksto straipsniai, atitinkantys tyrimo temą (1 pav.). Duomenų palyginimas ir apibendrinimas aprašytas 1 lentelėje, kurioje pateikiama aprašomoji tyrimų santrauka: tyrimo autoriai, metai ir šalis, analizės metodai ir priemonės, imties skaičius, bei pagrindiniai tyrimų radiniai.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Atlikus atrinktų straipsnių analizę, nustatytos pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių problemos, susijusios su slaugos poreikiais, kurie indukcinio metodu buvo suskirstyti į 2 grupes: socialiniai ir psichologiniai.

Socialiniai poreikiai. Viena iš pagrindinių problemų, kurias minėjo vyresnio amžiaus žmonės, tai poreikis bendrauti, susijęs su socialine izoliacija ir vieatve. Kai kurie pagyvenusieji ir vyresni respondentai nurodė, kad fiziniai sutrikimai, pavyzdžiui, fizinis silpnumas, savarankiškumo stoka arba bloga sveikata, sumažino gebėjimą išlaikyti santykius ir taip prisidėjo prie jų socialinės izoliacijos ir vieatvės. Kiti negalėjo įsitraukti į socialinius santykius, ypač grupėse dėl regos ar klausos praradimo. Šie sutrikimai riboja dalyvių gebėjimus mėgautis pomėgiais ir laisvalaikio veikla. Pagyvenusieji ir vyresni respondentai tapo priklausomi nuo savo artimų giminaičių dėl kasdienės stimuliacijos ir socialinių sąveikų, o tai didino jų nuobodulio jausmą ir socialinę izoliaciją, nesant šios artimųjų sąveikos [7].

Daugiau nei pusė (58 proc.) visų vyresnio amžiaus žmonių Švedijoje, kurie gauna slaugos paslaugas namuose, mano, kad yra vieniši, bei mažiau patenkinti teikiama priežiūra namuose. Atsižvelgiant į senėjimą, blogėjančią sveikatą ir

sumažėjusį savarankiškumą, respondentai žinojo, kad jų socialinis vaidmuo keičiasi, jie jautė, kad nebegali dalyvauti socialiniame gyvenime taip, kaip anksčiau, arba teigė, kad jų dalyvavimas visuomenės gyvenime yra ribotas [8-10].

Tyrimai atskleidė, jog pagyvenusieji ir vyresnio amžiaus pacientai, slaugomi namuose, sergantys lėtinėmis ligomis ir esant sumažėjusiam savarankiškumui, gali išreikšti savo socialinius poreikius ir norus, todėl priežiūra turi būti planuojama atsižvelgiant į jos gavėjų poreikius ir pageidavimus.

Psichologiniai poreikiai. Vyresnio ir pagyvenusio amžiaus asmenys įvardijo šiuos psichologinius poreikius: savarankiškumas, privatumas, saugumas ir orumas. Respondentai teigė, kad slaugos paslaugos namuose sukuria jausmą, jog tampama svečiu savo namuose kai reikia paaukoti privatumą, kad slaugytojai galėtų atlikti savo darbą. Vyresnio amžiaus žmonės dažnai mano, jog santykiai su profesionaliais slaugytojais nėra savarankiškai pasirenkami dalyvių, o gali būti suvokiami kaip priverstiniai [8]. Nors kai kurie respondentai suprato, kad galimybė likti savo aplinkoje leido jiems išsaugoti tam tikrą savarankiškumą, slaugos paslaugų namuose teikimą jie vertino kaip savarankiškumo apribojimą, nes jų namai tapo profesionalių slaugytojų darbo vieta. Respondentai, gaunantys slaugos paslaugas namuose, pageidavo, kad profesionalūs slaugytojai jų namuose elgtųsi kaip svečiai ir gerbtų šeiminių privatumą [10]. Pagyvenusio žmogaus orumą ir savarankiškumą bei pasitenkinimą priežiūra didina dalyvavimas planuojant priežiūrą, sudarant grafiką ir nustatant slaugos tikslus. Nedalyvavimas priimant sprendimus prieštarauja psichologiniam poreikiui daryti įtaką jų gyvenimui. Dėmesys klientų emociniams ir psichologiniams poreikiams skatina prasmingo kasdienio gyvenimo namuose jausmą, o klientų dalyvavimas savo pačių priežiūroje yra į klientą orientuotos priežiūros namuose esmė [11]. Atsižvelgdami į anksčiau minėtus veiksnius, kad pagyvenusių ir vyresnių žmonių sveikatos priežiūros patirtis yra teigiama arba neigiamą, priklausomai nuo to, kokių mastu vyresnio amžiaus žmogaus orumas ir savigarbos jausmas išsaugomas gaunant sveikatos priežiūros paslaugas. Pagarbos, išklauso jausmai buvo įvardyti kaip esminiai elementai, padedantys palaikyti pagyvenusio asmens savigarbos jausmą [12]. Aktualias poreikių problemas nagrinėjo S. Johnson ir kt. mokslininkai (2018), nustatę dažnas vyresnio amžiaus žmonių, slaugomų namuose, depresiškumo ir psichikos sveikatos problemas. Vieno iš mokslininkų analizuotų tyrimų rezultatai parodė, kad nepatenkinti buvo klientų, išvykusių iš ligoninės, saugumo ir priežiūros poreikiai. Teigiama, kad 4,2 proc. neseniai išrašytų pacientų patyrė nepageidaujamų įvykių, pvz., psichosocialinių, elgesio arba psichikos sveikatos sutrikimų, kritimo problemų. Šioje literatūros analizėje nustatytas didelis poreikis švietimo, žinių ir mokymų, skirtų

1 lentelė. Publikacijų apie pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių, gaunančių paslaugas namuose, problemas, susijusias su slaugos poreikiais, tyrimo santrauka.

Autoriai, metai, šalis	Imties skaičius	Metodai ir analizės priemonės	Pagrindiniai radiniai
1. Abdi S, ir kt. 2019, Jungtinė Karalystė [7]	Į galutinę analizę įtraukta 40 tinkamų tyrimų	Atlikta apimties apžvalga, remiantis Arksey ir O'Malley originalia ir patobulinta apimties apžvalgos atlikimo sistema	Vyresnio amžiaus žmonės, sergantys lėtinėmis ligomis, nurodė sritis, kuriose turi tam tikrų sunkumų ir kurioms reikėjo išorinės paramos. Tai socialiniai poreikiai, veikla, susijusi su savęs priežiūra bei psichologinė sveikata
2. Jarling A, ir kt., 2018, Švedija [8]	Tyrimo dalyvavo 12 respondentų, iš kurių aštuonios buvo moterys ir keturi vyrai	Interviu buvo atliekami dalyvių pasirinktoje vietoje (jų namuose), interviu trukmo nuo 37 iki 68 min. Interviu atliko ir pažodžiui perrašė pirmasis autorius, o analizė atlikta taikant kokybinės turinio analizės metodą	Tyrimo rezultatai leidžia daryti pagrįstą prielaidą, kad yra gana daug skirtumų tarp vyresnio amžiaus žmonių patiriamos realybės gaunant paslaugas namuose ir savivaldybių pasiūlytos kokybiškos priežiūros namuose. Šis skirtumas gali prisidėti prie to, kad vyresnio amžiaus žmonės jaučiasi svetimi savo namuose, o tai savo ruožtu sukelia nereikalingas kančias
3. Dostálová V, ir kt., 2021, Čekija [10]	Į analizę įtraukta 15 straipsnių	Straipsnių duomenims analizuoti naudota indukcinė teminė analizė. Apimties apžvalga, pagrįsta sisteminė duomenų paieška, atranka ir sinteze, buvo pasirinkta kaip tinkama metodika tyrimo klausimui spręsti	Atsižvelgiant į nustatytų poreikių mastą, tai ne tik fiziniai, bet ir psichosocialiniai bei aplinkos poreikiai. Įdomu tai, kad nebuvo akcentuojami religiniai ar dvasiniai poreikiai
4. Sanerma P, ir kt. 2020, Suomija [11]	Iš viso 24 straipsniai buvo laikomi tinkamais analizei atlikti	Tyrimui atlikti buvo naudojama integracinė apžvalga, atlikta remiantis literatūros apžvalgos gairėmis, kurias parengė Joanna Briggs institutas. Tyrimo procesas vyko pagal Whittmore'o ir Knafl sistemą ir PRISMA, atrenkant tinkamus straipsnius	Namų priežiūros specialistai nesprendžia rimtesnių problemų nei kvėpavimo sutrikimai. Jų teikiamas gydymas yra pirmiausia orientuota į fizinius klientų poreikius, o į kitus klientų poreikius neatsižvelgiama
5. Gregory A, ir kt., 2017, Australija [12]	Į apžvalgą įtraukti 46 tyrimai	Tyrimui atlikti buvo naudojama sisteminė apžvalga	Tyrėjai pastebėjo, kad pagyvenusio ar vyresnio amžiaus žmogaus patirtų sveikatos priežiūros paslaugų kokybei turi įtakos tai, kaip orumas yra palaikomas arba pažeidžiamas, gaunant sveikatos priežiūros paslaugas
6. Johnson S, ir kt., 2018, Kanada [13]	Į analizę įtraukta 50 straipsnių, tinkamų tyrimui	Straipsnių duomenims analizuoti naudota sisteminė analizė, buvo vadovaujama gairėmis, sisteminių peržiūrų ir metaanalizių elementai (PRISMA), siekiant užtikrinti skaidrumą	Šiame tyrime nustatytas didelis poreikis švietimo, žinių ir mokymų, skirtų slaugos namuose darbuotojams, susijusių su kritimų prevencija, fizinio aktyvumo ir mitybos svarba
7. Næss G, ir kt., 2017, Norvegija [14]	83 respondentai davė informuotą sutikimą ir buvo įtraukti į tyrimą. Tyrimo metu kitus aštuonis mėnesius dar 22 pacientai atsisakė dalyvauti tyrime, todėl tolesniam vertinimui liko 61 respondentas	Tyrimui atlikti buvo naudojamas kryžminio pjūvio apklausos modelis	Slaugytojai, slaugantys šios grupės pacientus, turėtų būti apmokyti vertinti mitybą, su vaistais susijusias problemas, skausmą. Atrodo, kad Norvegijoje namų slaugytojų mokymas šiais klausimais yra nepakankamas, o slaugos tęstinumas pernelyg fragmentiškas, kad būtų galima patenkinamai spręsti tokias problemas
8. Olsen CF, ir kt., 2019, Norvegija [15]	Iš viso buvo atrinkta 10 recenzuojamų žurnalų straipsnių	Kokybinių tyrimų rezultatų metasintezė, atlikta taikant analitinį meta-etnografijos metodą	Sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai patiria didelę įtampą tarp individualizuotos priežiūros teikimo ir organizacijos politikos laikymosi, todėl kyla konfliktų tarp idealios, į pacientą orientuotos praktikos ir į laiką bei užduotis orientuotos praktikos. Tai daro įtaką pagyvenusių ir vyresnio amžiaus klientų savarankiškumui

slaugos paslaugas namuose teikiantiems darbuotojams. Išskirtos švietimo ir mokymų programos, susijusios su kritimų prevencija, fiziniu aktyvumu ir mityba [13].

Slaugos paslaugas namuose teikiančio personalo problemos. Pagyvenusieji ir vyresni respondentai teigė, kad slaugytojai turėtų užimti pagrindinį vaidmenį kasdienėje pacientų sveikatos būklės stebėsenoje ir, kai reikia, bendrauti su šeimos gydytoju. Daugumos tyrimų rezultatai rodo, kad slaugytojai tik minimaliai vertino sveikatos būklę pagal profesinę kompetenciją, pvz., dėmesio atkreipimas į galimą nepageidaujamą vaistų poveikį, nekontroliuojamų simptomų požymius ir galimai išvengiamą ligos progresavimą. Remiantis vaistų sąrašais, daugelis pacientų turėjo širdies nepakankamumo, skausmo, vidurių užkietėjimo, miego problemų ar nerimo, tačiau nebuvo jokių dokumentų, įrašų sistemoje, kur būtų aprašyta ligos eiga, sveikatos problemos ar kad farmakologinis gydymas būtų sistemingai vertinamas [14]. Galima pastebėti, kad derindami vyresnio amžiaus klientų poreikius su organizacijos reikalavimais, sveikatos specialistai turi rinktis, kam teikti pirmenybę. Vieni jų labai stengėsi patenkinti vyresnio amžiaus pacientų poreikius, o kiti laikėsi organizacijos reikalavimų, pabrėždami griežtą laiko ir išteklių valdymą, kruopščiai laikydamiesi savo rutinos.

Norėdami sutaupyti laiko, paslaugų teikėjai kartais nusprendavo atlikti užduotis už slaugomą asmenį, nors šis galėjo tai padaryti pats. Dėl slaugos paslaugų teikėjų orientacijos į laiką ir užduočių atlikimą, pagyvenęs ar vyresnio amžiaus klientas tampa pasyvesnis, mažiau savarankiškas, o tai prieštarauja slaugos paslaugų namuose teikimo esmei [15]. Tikėtina, kad jei slaugytojams būtų skiriama daugiau laiko ir galimybių stebėti svarbius sveikatos rodiklius ir koordinuoti tolesnę priežiūrą, kai to reikia, šių pagyvenusių ir vyresnio amžiaus žmonių sveikatą ir būklę būtų galima geriau išlaikyti ir išvengti hospitalizacijos. Nuolatine darbuotojų kaita turėjo įtakos teikiamos priežiūros kokybei, nes paslaugų gavėjai manė, kad nauji darbuotojai nežino, kokios slaugos priežiūros jiems reikia ir kokios jie pageidauja. Tai buvo susiję ne tiek su užduotimis, kiek su tuo, kaip iš tikrųjų buvo vykdoma priežiūra. Kai kuriais atvejais dėl nepakankamo pasitikėjimo tarp paslaugų gavėjo ir personalo buvo sunku užmegzti gerus santykius, todėl slaugos paslaugų gavėjas patyrė stresą ir nepasitenkinimą [14-15].

Pasiekti teigiamų rezultatų padėtų nuoseklios ir skaidrios sistemos sukūrimas, kuri galėtų užtikrinti pagyvenusių ir vyresnio amžiaus asmenų priežiūros paslaugų poreikius, pagrindines sveikatos priežiūros darbuotojų užduotis ir įgūdžius.

Išvados

1. Lėtinėmis ligomis sergantiems, namuose prižiūrimiems pacientams svarbu, kad personalas, teikiantis slaugos

paslaugas namuose, nepažeistų jų privatumo, orumo ir savarankiškumo. Šie veiksniai daro įtaką pacientų pasitenkinimui gaunamomis slaugos paslaugomis namuose.

2. Pagyvenusieji ir vyresnio amžiaus asmenys, gaunantys slaugos paslaugas namuose, yra socialiai izoliuoti ir jaučiasi vieniši, todėl reikalingi išsamesni tyrimai apie socialinės ir psichologinės pagalbos teikimą šiems pacientams.

3. Pagyvenusių ir vyresnio amžiaus asmenų, gaunančių slaugos paslaugas namuose, poreikių tenkinimui daro įtaką slaugytojų ir kito personalo įgūdžiai, profesionalumas bei pagyvenusių ir vyresnio amžiaus asmenų savarankiškumo skatinimas.

Literatūra

1. Demografinių pokyčių poveikis Europoje. Europos Komisija - European Commission. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_lt
2. Fiala P, Holmerova I, Ruda T, Steffl M. Financial balance of home nursing care providers in the Czech Republic. *Health Econ Rev* 2021;11(1):32. <https://doi.org/10.1186/s13561-021-00331-1>
3. Gyventojų senėjimas - Oficialiosios statistikos portalas. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2020/salies-gyventojai/gyventoju-senejimas>
4. Kudukytė-Gasperė R, Jankauskienė D. Slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninėje hospitalizuotiems pacientams bei jų artimiesiems namuose būtinų sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų poreikis. *Sveikatos politika ir valdymas*, 2019;11(1). <https://repository.mruni.eu/handle/007/16109>
5. Urbietė L. Iš palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninės į namus išrašomų pagyvenusių žmonių savarankiškumo ir slaugos paslaugų namuose tęstinumo vertinimas. *Daktaro disertacija: medicinos ir sveikatos mokslai, slauga (M 005)*. <https://www.lsmuni.lt/cris/handle/20.500.12512/106983>
6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. gruodžio 14 d. įsakymas Nr. V-1026 Dėl Ambulatorinių slaugos paslaugų namuose teikimo reikalavimų ir šių paslaugų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.311861/bVFMKbYusZ>
7. Abdi S, Spann A, Borilovic J, de Witte L, Hawley M. Understanding the care and support needs of older people: a scoping review and categorisation using the WHO international classification of functioning, disability and health framework (ICF). *BMC Geriatr* 2019;19(1):195. <https://doi.org/10.1186/s12877-019-1189-9>
8. Jarling A, Rydström I, Ernsth-Bravell M, Nyström M, Dalheim-Englund AC. Becoming a guest in your own home: Home care in Sweden from the perspective of older people with multimorbidities. *Int J Older People Nurs* 2018;13(3):e12194. <https://doi.org/10.1111/opn.12194>

9. Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *Int J Soc Res Methodol* 2005;8(1):19-32.
<https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
10. Dostálová V, Bártová A, Bláhová H, Holmerová I. The needs of older people receiving home care: a scoping review. *Aging Clin Exp Res* 2021;33(3):495-504.
<https://doi.org/10.1007/s40520-020-01505-3>
11. Sanerma P, Miettinen S, Paavilainen E, Åstedt-Kurki P. A client-centered approach in home care for older persons - an integrative review. *Scand J Prim Health Care* 2020;38(4):369-80.
<https://doi.org/10.1080/02813432.2020.1841517>
12. Gregory A, Mackintosh S, Kumar S, Grech C. Experiences of health care for older people who need support to live at home: A systematic review of the qualitative literature. *Geriatr Nurs (Lond)* 2017;38(4):315-24.
<https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2016.12.001>
13. Johnson S, Bacsu J, Abeykoon H, McIntosh T, Jeffery B, Novik N. No Place Like Home: A Systematic Review of Home Care for Older Adults in Canada. *Can J Aging Rev Can Vieil* 2018;37(4):400-19.
<https://doi.org/10.1017/S0714980818000375>
14. Naess G, Kirkevold M, Hammer W, Straand J, Wyller TB. Nursing care needs and services utilised by home-dwelling elderly with complex health problems: observational study. *BMC Health Serv Res* 2017;17(1):645.
<https://doi.org/10.1186/s12913-017-2600-x>
15. Olsen CF, Bergland A, Debesay J, Bye A, Langaas AG. Striking a balance: Health care providers' experiences with home-based, patient-centered care for older people-A meta-synthesis of qualitative studies. *Patient Educ Couns* 2019;102(11):1991-2000.
<https://doi.org/10.1016/j.pec.2019.05.017>

PROBLEMS RELATED TO THE CARE NEEDS OF ELDERLY AND OLDER PEOPLE RECEIVING SERVICES AT HOME

E. Buračaitė, R. Urbanavičė, N. Istomina, A. Jakavonytė-Akstinienė

Keywords: elderly and older people, home services, care needs. Summary

Demographic ageing in Europe is leading to an increase in the need for home care services for the elderly and older people. In Lithuania, there are very few studies analysing the care needs of elderly and older people receiving home care services. The aim of the study is to provide an overview of the problems related to the care needs of elderly and older people receiving services at home. Methods: the type of study chosen was an exploratory literature review. The scientific publications were searched in the PubMed database. After applying all selection criteria, 765 articles were found. 8 scientific articles were selected for literature analysis. Results: Communication is one of the most important needs of the elderly and older people. For chronically ill patients, it is important that home care staff do not violate their privacy, dignity and autonomy, which determines patients' satisfaction with their home care services. In addition, the caregivers providing these services should promote the independence of older and elderly people and provide a professional service. The analysis of scientific publications shows that there is a strong need for further research to improve the provision of home healthcare services for older people.

Correspondence to: agne.jakavonyte-akstinienė@mf.vu.lt

Gauta 2023-03-20